

Datum: 30.11.2020

Strokovni prispevek za objavo na spletni strani šole oziroma SCOMS:

»VSE, KAR ODRASLI DELAMO, TUDI ČE NIČ NE DELAMO, IMA VPLIV NA OTROKA«

Otrok se pri igri dobro počuti, je umirjen, ko njegova aktivnost poteka v njemu lastnem ritmu, ob katerem se ustvarja delovna atmosfera in občutek varnosti. Ritma otrokove dejavnosti ne bi smeli motiti (pre)mnogi dražljaji iz okolja, od pretiranega poseganja, »vtikanja« odraslih v otrokovo igro, nesporazumov in konfliktov v družini, do nekontroliranega izpostavljanja otroka sredstvom masovnega obveščanja kot so televizija, računalnik, tablice, pametni telefoni, splet, idr.

Pri odraslem človeku so intelektualne, čustvene in voljne funkcije razvite, pri otroku pa se še razvijajo, so nezrele, neoblikovane, neobvladane. Zato odrasli lahko sami odločamo, kaj bomo delali, poslušali po radiu, gledali na televiziji, vemo, kaj lahko pričakujemo od računalnika, koliko časa bomo porabili pred računalniškim zaslonom ali si dali opraviti s pametnim telefonom. Koliko časa in katerim medijem je dnevno izpostavljen otrok, je odvisno od njegovih staršev oz. odraslih in okolja, v katerem otrok živi.

Otrokove intelektualne sposobnosti se pomembno razlikujejo od sposobnosti odraslega. Razvoj poteka skozi različna razvojna obdobja, od senzomotorične inteligentnosti v najzgodnejšem obdobju do abstraktne inteligentnosti v obdobju adolescence in odraslosti. Računalniki in druga sodobna sredstva masovnega obveščanja posredujejo ogromno količino informacij, ki jih otrok ne zmore integrirati, ker njegovi možgani še niso dovolj razviti, da bi to omogočili. Odnos med čutili in čustvenostjo otrok razvija z interesom, pozornostjo, koncentracijo, opazovanjem, ki je usmerjeno na eno stvar. Na primer otrok ima igračko (punčko/avtomobilček), s katero se vedno igra. To je pot, po kateri otroku omogočimo, da razvija čustven odnos do neke stvari in si hkrati nabira izkušnje. V današnjem času pa imajo otroci po 20 ali več lutk (avtomobilčkov), zato ne vedo, s katero bi se igrali.

Otroci gledajo televizijo, uporabljajo računalnik, pametni telefon... z veliko vnemo, intenziteto, ki začne čez uro, uro in pol popuščati in preide v fazo napetosti, tenzije. Ob tem odpade vsaka zdrava aktivnost otroka. Ne glede na vsebino televizijskih oddaj, se otrok po koncu gledanja obnaša na nek svojstven način, je nemiren, začne »divjati«, provocira. Njegovo vedenje lahko razumemo kot klic na pomoč (otrok se na ta način brani preveliki količini informacij). Negativni vplivi medijev so lahko tudi bolj prikriti. Otroci postanejo pasivni, apatični, se premalo gibajo, postanejo preveč občutljivi, vznemirjeni, imajo težave z ravnotežjem (padajo po tleh), so blede v obraz, kot bi bili prosojni. Pri otrocih, ki imajo vedenjske ali čustvene težave, je čas, ko se obnašajo na opisani način, daljši kot pri otrocih, ki nimajo teh težav.

Tudi z gledanjem otroških oddaj otrok sprejema slike, vtise, ki si zelo hitro sledijo. Ker je gostota, intenzivnost informacij, ki prihaja skozi čutila (vid, sluh) za otroka prevelika, njegovi možgani ne morejo predelati zaznav in občutkov. Postane pasiven, nezmožen ustvarjalne dejavnosti. Delovanje medijev na otroka je več stransko: zmanjšuje otrokovo aktivnost, veliko število informacij vodi v pasivnost, zmanjšana aktivnost negativno vpliva na občutke, mišljenje in voljno dejavnost otroka. Tako lahko probleme otrok, na katere mediji učinkujejo negativno, in so tipični za današnji čas, delimo v tri glavne skupine:

- problemi s koncentracijo
- problemi z motivacijo, čustveno zainteresiranostjo
- problemi z agresivnostjo, provokativnim vedenjem, motnja pozornosti s hiperaktivnostjo (ADHD)

Za vse tri skupine je značilno pomankanje kontrole na področju miselnih procesov, čustvovanja in voljnih mehanizmov. Nesposobnost obvladovanja voljnih mehanizmov je lahko podlaga za razvoj različnih vrst zasvojenosti, za katere je značilno, da posameznik želi neko močno, prijetno izkušnjo, ob tem pa ostaja pasiven, ne aktivira svojih notranjih sil.

Vsako delovanje odraslega, njegova aktivnost ter sposobnost samo obvladanja predstavljajo vzorec otrokovega funkcioniranja.

Primer:

KO MATI (OČE) PRIPOVEDUJE OTROKU PRAVLJICO, MORA BITI OB TEM AKTIVNA. AKTIVEN MORA BITI TUDI OTROK, KI SI OB POSLUŠANJU PREDSTAVLJA RAZLIČNE PODOBE-V TEM JE AKTIVEN. OB KONCU PRAVLJICE SE MATI IN OTROK POGOVARJATA O ZGODBI, KAR JE PRAV TAKO AKTIVNO DEJANJE.

Seveda si danes ne moremo več predstavljati življenja brez računalnikov, pametnih telefonov, spleta, družabnih omrežij, ipd. Zato imejmo v mislih, da poleg številnih pozitivnih vplivov na naše življenje, imajo tudi nekatere negativne učinke, kot je »motenje« medosebnih odnosov.

Lahko bi tudi rekli, da so s prevzemanjem mehanske funkcije človeških možganov »na pol poti«, iluzija, ki otroku onemogoča, da bi prišel do resničnega doživetja stvari, ki ga obdajajo.

Nadja Jejčič, univ. dipl. psih.,
spec. psih. svet.